

Ставка України на розвиток ІТ-індустрії

Є. Е. Широкопад*, Н. А. Казакова, О. А. Марушева

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, Харків, Україна

*Corresponding author. E-mail: efim-shirokorad@yandex.ru

Paper received 16.01.17; Accepted for publication 22.01.17.

Анотація. Економіки країн в сучасному світі знаходяться в умовах жорсткої конкуренції, яка стає індикатором створення інновацій, які згодом стають підґрунтям для економічної могутності держави і зростання його добробуту. Будь-яка держава намагається найбільш ефективно використовувати свій потенціал, щоб опинитися на крок попереду і здобути максимальну кількість дивідендів від отриманих переваг в якійсь із сфер економіки. Україна, як і багато інших держав, в останні роки дотримується тренду і неухильно намагається розвивати і використовувати свій експортний потенціал в ІТ-сфері. Сучасний стан української економіки змушує замислитися про продуктивність ІТ-бізнесу, а також раціональне використання Україною її ресурсів.

Ключові слова: ІТ-індустрія, розвиток, потенціал, експорт, "чорний ринок", раціональне використання ресурсів, торгівля.

Пожинаючи плоди повсюдної глобалізації, в світі вже впродовж довгого часу починають складатися стереотипи та, як правило, економіка будь-якої держави асоціюється безпосередньо з товарами (послугами), виробленими тією чи іншою державою. Тому, розглядаючи тему економіки України, багато хто поспішає аналізувати ситуацію навколо сільськогосподарського та металургійного секторів економіки. Дійсно, дані сектори показово демонструють стан економіки України, але чи варто концентрувати свою увагу тільки на них, аналізуючи економіку країни в цілому?

Коротко розглядаючи показники сільськогосподарського сектора, варто зазначити, що триває падіння показників на тому ж рівні, що і в попередні місяці (+0,5%). За І-ІІІ квартали 2016 року сумарно по галузі спостерігається падіння на рівні приблизно 1,3%, в першу чергу, за рахунок тваринництва. Очікується, що за підсумками року, в разі відсутності катаклізмів, перш за все, в погоді, слід очікувати по галузі падіння на рівні 3-4%. Оцінюючи показники металургійного сектора, необхідно враховувати, що українська металургія в травні показала кращий результат з початку 2015 року. Добове виробництво сталі досягло 73 тис. тонн, чавуну - 72 тис. тонн, прокату - 68 тис. тонн. У процентному співвідношенні до показників на початок 2016 року, дані показники зросли на 14%, 21% і 16% відповідно. Зі збільшенням бази порівняння відносне зростання буде падати і далі, а при відсутності активних військових дій в регіоні, показники в кінці року можуть вирости до 10% (в цілому по галузі). Однак, факторами, які можуть скоригувати ці цифри стають: війна (в перший тиждень червня довелося зупинити кілька доменних печей), металобрухт (експорт якого так і не вдалося зменшити новим митом), світовий попит і виробництво (перш за все, китайський, який становить 50% від світового). Судячи із заяв уряду Китаю, вони не мають наміру швидко скорочувати виробництво в металургії, а зростання попиту призупинилося, що вдарить і по цінам, і по іншим експортерам. У підсумку, найімовірніше, до кінця року зростання буде менше, але, незважаючи на це, ми будемо спостерігати тенденцію зростання [2].

Якщо розглядати експорт за 2016 рік, то можна констатувати, що даний показник досить низький, економіка країни стабілізувала цей параметр в районі 3 млрд. дол. США щомісяця. Серед причин таких

показників прийнято виділяти дві основні - ціни та обсяг. Обсяг експорту продукції металургії негативний і становить 10-12% за рік, продукція с/г показує позитивну тенденцію і становить до 10% зростання за рік. Причому кількісне зростання обсягу забезпечується за рахунок зерна, а падіння спостерігається в сфері продукції тваринництва. Що стосується високотехнологічної продукції, в даному секторі спостерігається стабільне і очікуване падіння, основною причиною якого є неконкурентоспроможність і незатребуваність. Аналізуючи другу з причин - ціни, слід сказати, що світові ціни зараз на дні, в тому числі, на українську продукцію. Аналіз ринку показує, що в наступний маркетинговий рік по зерну не слід очікувати великих коливань цін. Зростання можливе, але тільки за рахунок загального тренда, а не окремого тренда ринку зерна [2].

Рішення уряду Китаю, що були описані нами вище, також не дають підстав очікувати зростання вартості продукції чорної металургії. Для України в цьому році є ще один тривожний дзвіночок - зростання імпорту продукції чорної металургії сильно випереджає зростання вітчизняного виробника. З одного боку, це говорить про зростання внутрішнього споживання, що добре для країни, але з іншого - вітчизняний товаровиробник втрачає свій ринок. Можна підвести проміжний підсумок, що на даний момент, на жаль, все йде за сценарієм стагнації економіки, з невеликим її падінням, а локомотивів зростання, які б вивели її з цього стану поки не видно. На сьогоднішній день економіка країни живе своїм життям, іноді взагалі далеким від світових реалій.

Слід зазначити, деякі сфери економіки в Україні за останні роки розвиваються занадто стрімкими темпами, не реагуючи ні на кризові явища, ні на стагнацію вітчизняної економічної системи. Адже відсутність інтегрованості в українські економічні реалії має як свої плюси, так і мінуси. Однією з таких галузей є ІТ, тому ми пропонуємо більш детально розглянути український ІТ-сектор. Концентруючись на основоположних елементах економіки держави, які знаходяться в стагнації, ІТ-сфера останнім часом перетворилася у щось на кшталт «священної корови», на яку покладають серйозні надії, як на локомотив в розвитку бізнес-середовища державного масштабу. Сучасні реалії такі, що ІТ-індустрія використовується не тільки на

благо розвитку економіки, але досить часто потрапляє в гучні скандали через підозри в незаконних прецедентах (як правило, прецеденти пов'язані з фінансовими махінаціями, а саме - переведення в готівку грошей). На жаль, безліч факторів і відсутність чіткого контролю призводять до того, що навіть при наявності прецедентів фінансових махінацій, ІТ-компанії уникають покарань, а обшуки в їхніх офісах уже звично називають «злочином проти країни».

Щорічно українські програмісти, веб-розробники підкорюють нові вершини світової ІТ-індустрії. Високий рівень підготовки, який, як правило, забезпечується високим рівнем технічної освіти на території пострадянських країн, надає вітчизняним геніям програмування істотні переваги перед їх колегами-конкурентами з усіх куточків світу. До того ж, вести ІТ-бізнес до сих пір є досить прибутковою справою саме в межах України: низькі податки, можливість мати дохід у валюті, досить дешева робоча сила - всі ці компоненти сприяють аномальному розвитку ІТ-галузі. За приблизними підрахунками представників профільних асоціацій, лише аутсорсинг ІТ-послуг дає Україні близько 2,5 млрд. дол. США щорічно (за оцінками різних аналітиків частка «чорного ринку» ІТ-послуг має практично ідентичний показник).

Галузь за останні кілька років розвивалася дуже стрімко: цей бізнес не користується загальною системою оподаткування і в кращому випадку податки платять самі співробітники компаній, оформлені як ФО-П. При цьому, їх реальний внесок до Держбюджету рідко перевищує суму єдиного соціального внеску та податку на прибуток з мінімальної заробітної плати. Привілейована система оподаткування ІТ-бізнесу наводить на думку, що з цього можуть отримати користь не тільки власники компаній, але і потужне лобі на найвищому рівні [1].

Втім, це лише вершина айсберга. Адже питання спрощеного оподаткування тієї чи іншої галузі української економіки може виникнути відразу в двох площинах: як легального ведення бізнесу, так і нелегального, так званої «сірої» зони. Ні для кого не є секретом, що крім легальної продукції ІТ-компаній, в спрощені схеми оподаткування потрапляють і інші гравці нелегального ринку подібних послуг. Частина веде чесний бізнес, заробляє на створенні гідного програмного продукту. Але є і такі, хто працює в інших напрямках – онлайн-казино, сайти «для дорослих» та інших «брудних» напрямках на межі закону. Не варто забувати, що в сфері «піратства» Україна давно біжить попереду всієї планети. Йдеться про ринок інтернет-реклами та поставки ігрового контенту. Ринок, обіг якого, за оцінками експертів, оцінюється в 2 млрд. грн., фактично не обкладається податком. По-перше, гроші виводяться за кордон. По-друге, всі компанії, які працюють за «сірими» схемами, по суті, здійснюють нелегальну поставку послуг на територію України, не займаючись їх розмитненням, уникаючи сплати ПДВ, мита та податку на рекламу. Таким чином, Держбюджет щорічно втрачає до 500 млн. грн. на рік [1].

У ситуації, що склалася можна припустити, що Україна в деякій мірі схожа з державами Центральної

Африки. У сучасному світі Африканський континент у багатьох асоціюється з бідністю і недорозвиненістю економіки. Дійсно, адже саме в Африці, як правило, величезна кількість людей живе за межею бідності, а також вмирає від голоду та різних хвороб. Даний асоціативний ряд можна продовжувати нескінченно, особливо, якщо не брати до уваги Північноафриканські держави, а також держави, що знаходяться на Півдні континенту. Україна, як і лівова частка держав Центральної Африки, на наш погляд, схильна до впливу парадоксу який, перш за все, полягає в наявності достатнього ресурсного потенціалу, але абсолютній нерозвиненості інституцій різних секторів економіки цих країн, які б допомогли в успішному, неухильному і стабільному розвитку своїх економічних систем. Серед загальних особливостей в економіці України і держав Центральноафриканської регіону, можна відзначити, що всі ці країни володіють величезними запасами природних ресурсів, але, на жаль, через проблеми раціонального їх використання та розподілу держави живуть вкрай бідно, а економіка є слабозвиненою, що тягне за собою різкі проблеми безробіття, екстремально високу бідність населення і т. д. Підтвердженням таких висновків можуть стати такі макроекономічні показники як приріст ВВП, ВВП на душу населення, а також рівень інфляції. Згідно зі статистичними даними показники України практично найгірші, навіть країни з переважаючим в економіці натуральним сектором займають кращі позиції [3].

Дійсно, прагнучи до постіндустріального суспільства, необхідна повсюдна модернізація виробництва, зміна технологічного укладу, прагнення зайняти нішу в секторах високотехнологічного виробництва і т. д. Але, на жаль, поки в нашій державі ігнорують навіть існуючі, а не придбані відносні переваги економіки (наприклад, Україна - одна з дев'яти країн світу, яка володіє необхідним повним циклом виробництва продуктів авіабудування).

Зробивши ставку на ІТ-сектор, Україна дійсно показала наміри зайняти певну нішу у величезній та перспективній галузі, але, ми змушені відзначити, що поки таке рішення носить характер не розвитку економіки, а використання інструменту для неправомірних дій. Розглядаючи потенційний розвиток ІТ-галузі на державному рівні в Україні, вкрай необхідно поліпшити загальну ситуацію та привести її в правове русло. Цю проблему може вирішити створення та ефективна діяльність нового інституту - так званого спецпідрозділу кіберполіції. У разі правильної побудови роботи фахівців з попередження кіберзлочинів, це допоможе вирішити відразу дві проблеми: по-перше, виявити тіньові потоки, які вимивають валютні надходження країни на рахунки нерезидентів без сплати податків, по-друге, дозволить зупинити свавілля по вилученню серверів без реальної необхідності для слідства. Такі дії одночасно допоможуть в сприянні розвитку бізнес-клімату та цивілізованого захисту національних інтересів в сфері надання ІТ-послуг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Деловой информационно-новостной сайт Дело [Электронный ресурс].– Режим доступа: <http://delo.ua/tech/perspektivnye-ljudi-kak-it-outsorsing-stal-tretej-otraslju-stra-316338/>;
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>;
3. Центральное разведывательное управление [Электронный ресурс].– Режим доступа: <https://www.cia.gov/index.html>.

REFERENCES

1. Business information and news site Delo [Electronic resource].– Access mode: <http://delo.ua/tech/perspektivnye-ljudi-kak-it-outsorsing-stal-tretej-otraslju-stra-316338/>;
2. Державна служба статистики України [Electronic resource].– Access mode: <http://www.ukrstat.gov.ua/>;
3. Центральное разведывательное управление [Electronic resource].– Access mode: <https://www.cia.gov/index.html>.

The Ukrainian bet on IT-industry development

Y. Shirokorad, N. Kazakova, O. Marusheva

Abstract. Nowadays the states' economies are in tough competitive conditions, which are an indicator of creating innovation. Later they would become the ground for the economic power of the country and the growth of its prosperity. Every state tries to use their potential in the most effective way in order to be one step ahead and get the maximum amount of dividends from achieved benefits in any of the economy sectors. During the last years Ukraine as many other countries is following trends and trying to develop and use its export potential steadily in the IT-sphere. The current position of the Ukrainian economy makes us to think about the productivity of IT-business, as well as the efficient usage of its resources.

Keywords: IT-industry, development, potential, export, "black market", efficient usage of resources.

Ставка Украины на развитие IT-индустрии

Е. Э. Широко́рад, Н. А. Каза́кова, О. А. Мару́шева

Аннотация. Экономике государств в современном мире находятся в условиях жесткой конкуренции, которая и является индикатором создания инноваций, которые впоследствии становятся почвой для экономического могущества государства и роста его благосостояния. Любое государство старается наиболее эффективно использовать свой потенциал, дабы оказаться на шаг впереди и извлечь максимальное количество дивидендов от полученных преимуществ в какой-либо из сфер экономики. Украина, как и многие другие государства, в последние годы следует тренду и неуклонно старается развивать и использовать свой экспортный потенциал в IT-сфере. Современное состояние украинской экономики заставляет задуматься о продуктивности IT-бизнеса, а также рациональном использовании Украиной ее ресурсов.

Ключевые слова: IT-индустрия, развитие, потенциал, экспорт, "черный рынок", рациональное использование ресурсов, торговля.